

Hankesuunnitelma

TIIVISTELMÄ

Helsingin kaupunginkirjasto, Emobit Oy ja Avanto insight Oy
100 000 € osallistuvan budjetoinnin kokeilu Keskustakirjaston kehittämiseen
www.osallistuvabudjetointi.fi -sivusto mallien ja kokemusten jakamiseksi
Open Knowledge Festival ja World Library and Information Congress näkyvyys
Kirjaston tilinpäätös- ja budjettidatan avaaminen ja visualisointi OpenSpending.org:ssa
Helsinki Region Infoshare viestintäkanavat kokemusten jakamiseksi

1. Hankkeen kuvaus

Osallistuvassa budjetoinnissa kansalaiset käyttävät päätösvaltaa julkisten varojen kohdentamisesta. Päätösvaltan ulkoistamisen vastineena organisaatio pääsee osalliseksi asiakkaidensa sellaisista arvoista ja asiantuntemuksesta, joita se ei välttämättä voi muuten tavoittaa. Kansalaisten rooli veronmaksajina tuo päätöksentekoon myös rahoittajan näkökulman. Osallistuva budjetointi tarkoittaa todellista päätösvaltaa kansalaisille, mikä tekee osallistumisesta kiinnostavaa ja vaivan arvoista erotuksena tavanomaisesti vain näennäisdemokraattisiin osallistamistoimenpiteisiin.

Osallistuvan budjetoinnin pilottihanke toteutetaan yhteistyössä Helsingin kaupunginkirjaston, Emobit Oy:n ja Avanto insight Oy:n kanssa. Hankkeessa mallinnetaan ja kokeillaan osallistuvaa budjetointia suunnitteluvaiheesta toteutusvaiheeseen. Kokemusten jakamiseksi laaditaan avoimena julkaistava dokumentaatio, jonka avulla toimintatapa voidaan jatkossa ottaa käyttöön julkishallinnon ja muiden organisaatioiden toiminnassa.

Helsingin kaupunginkirjasto toimii hankkeen toteutusympäristönä, Emobit Oy vastaa kirjaston talousdatan avaamisesta ja visualisoinnista sekä Avanto insight Oy budjetointiprosessin tapahtuma- ja sisältösuunnittelusta. Pilottihankkeelle saadaan julkisuutta kahdesta kansainvälisestä seminaarista (Open Knowledge Festival ja World Library and Information Congress) sekä Helsinki Region Infosharen kautta, joka osallistuu viestinnällään kokemusten levittämiseen.

1.1 Tausta / Toimijat

Helsingin kaupunginkirjasto

Helsingin kaupunginkirjastoissa käydään vuosittain n. 6,5 miljoonaa kertaa. Kirjasto valmistelee uuden Keskustakirjaston avaamista vuonna 2017, jonne ennustetaan noin 1,8 miljoonaa käyntiä vuodessa. Keskustakirjaston sisältöjen ja uusien palveluiden suunnitteluun on osallistettu kaupunkilaisia erilaisin työpajoin ja tapahtumin.

Helsingin kaupunginkirjasto julkaisi aineistotietokantansa kesällä 2010 avoimena datana ja on osallistunut Apps4Finland-kilpailun järjestämiseen. Kirjaston strategiseen toimintatapaan kuuluu käyttäjälähtöisyys, joka näkyy kokeilukulttuuriin rohkaisemisenä ja uusien kansalaisvaikuttamisen muotojen edistämisenä. Tämän toteuttamiseksi Helsingin kaupunginkirjasto sitoutuu budjetoimaan 100,000€ Keskustakirjaston kehittämiseen suunnattuja varoja kaupunkilaisten päättämällä tavalla vuodelle 2013.

Emobit Oy

Emobit Oy on avoimen datan teknologioihin ja konsultointiin erikoistunut asiantuntijayritys. Emobit Oy on Open Knowledge Foundation - säätiön virallinen partneriyritys ja sillä on usean vuoden kokemus niin kotimaisista kuin kansainvälisistä avoimen datan hankkeista sekä verkkosovellusten suunnittelusta.

<http://www.emobit.fi>

Avanto insight Oy

Avanto insight Oy on avoimen datan ja avoimen demokratian asiantuntijayritys. Avanto tuottaa avoimen datan ja avoimen demokratian koulutus- ja konsultointipalveluita, yhteisöllisiä tapahtumia ja ohjelmistokehitystä. Yrityksen periaatteisiin kuuluu yhteiskunnallisen lisäarvon tuottaminen liiketoiminnallisilla keinoin.

<http://www.avanto.in>

2. Mihin hankkeella halutaan vaikuttaa

Pilottihankkeen tavoitteena on antaa alku osallistuvan budjetoinnin juurtumiseksi suomalaiseen hallintoon.

Osallistumisen perinteinen ongelma on ollut vaikutusvallan puuttuminen. Vaikka hallinto yrittäisikin osallistaa kansalaisia, ei kansalaisia välttämättä kiinnosta osallistua. Rahasta päättämisen toimintatapoja kehittämällä ja uudistamalla on mahdollista lisätä osallistumisen kiinnostavuutta ja vaikuttavuutta tehokkaammin kuin millään muulla tavalla. Prosessi ei kuitenkaan ole ongelmaton tai yksinkertainen. Tämän vuoksi toimitaan avoimesti ja yhteisöllisesti, oppeja keräten ja jakaen.

Keskeinen kysymys kuuluu: voiko avoin osallistuminen tuoda päätöksentekoon laatua, eli perinteistä päätöksentekotapaa laajempaa legitimizeettiä nauttavia päätöksiä? Yksiselitteistä oikeaa vastausta ei varmasti ole, mutta ulkomaiset kokemukset ovat tuottaneet positiivisia tuloksia.

Osallistuvan budjetoinnin vakiintuminen voisi tarkoittaa esimerkiksi, että päätöksentekojärjestelmäämme kuuluisi lähtökohtaisesti avoin mahdollisuus osallistua päättämään julkisista varoista, ilman, että se vaatisi enää erillisiä hallinnon toimenpiteitä. Tämä tarkoittaisi entistä parempaa legitimizeettiä julkistaloutta koskeville päätöksille.

Osallistuva budjetointi herättää myös mielenkiintoisia kysymyksiä. Voiko veronmaksajan näkökulman korostuminen päätöksenteossa tarkoittaa nykyistä paremmin toteutuvaa vaatimusta julkistalouden tasapainoisuudesta? Tai voiko se johtaa demokraattisesti kattavampaan näkemykseen julkisen talouden mitoittamisesta?

Osallistuvan budjetoinnin järjestäminen on oma prosessinsa kustannuksineen, mutta vastineeksi organisaatio saa asiakkailtaan tietoa yksityiskohtaisistakin arvoista ja sellaista asiantuntemusta, jota muuten ei välttämättä voida tavoittaa. Asiakkaat, kuten kuntalaiset ja kansalaiset, sitouttamalla organisaatio voi suoriutua tehtävästään paremmin kuin ilman tiivistä vuorovaikutusta. Osallistuvaan budjetointiin ei lähtökohtaisesti kuulu palkkioiden maksaminen osallistujille, joten itse osallistuminen ja siitä syntyvät hyödyt eivät aiheuta kustannuksia järjestävälle organisaatiolle. Haaste on kehittää malli, joka mahdollistaa osallistumisen mahdollisimman helposti.

3. Tavoitteet ja työsuunnitelma

- a. Optimirahoitus (28 000€, alv 0 %)
 - i. Tavoitteet, tuotokset ja mahdolliset mittarit

Tavoitteet

1. Avata ja visualisoida yhden julkishallinnollisen organisaation, Helsingin kaupunginkirjaston tilinpäätös- ja budjettidata (takautuvasti relevantilta aikajänteeltä, noin 2-3 vuotta).
2. Tutkia osallistuvan budjetoinnin kokemuksia maailmalta ja luoda kaupunginkirjastolle soveltuva malli kokeiltavaksi.
3. Osallistaa kirjaston asiakkaita ja saada tietoa kirjaston asiakkaiden preferensseistä, joiden perusteella asiakkaat tuottavat oman budjettinsa.
4. Dokumentoida ja levittää tutkitut mallit ja saadut kokemukset.

5. Synnyttää julkista keskustelua ja kiinnostusta joka johtaa osallistuvan budjetoinnin tunnettuuden lisääntymiseen.

Tuotokset

1. Laatuvarmistetun datan julkaisu ja visualisointi OpenSpending-alustalla.
2. Osallistuvan budjetoinnin kokeilu kirjaston kanssa sisältäen verkko-osallistumisen, tapahtumat ja kirjaston asiakkaiden tuottaman budjetointiratkaisun.
3. Osallistuvabudjetointi.fi -sivusto sisältöineen: tutkimustulokset ja kokemukset.

Mittarit

Tavoite 1: Data on tarkistettu ja julkaistu siten, että sekä asiantuntija- että tavallinen käyttäjä hyötyy visualisoinnin tuomasta lisäarvosta. Mittari testataan käyttäjätestein.

Tavoite 2: Esittää kaupunginkirjastolle suunnittelun lopuksi sellainen osallistuvan budjetoinnin malli, jonka kaupunginkirjasto voi hyväksyä elokuussa alkavan kokeilun toimintatavaksi. Parhailaan malli on toistettavissa myöhemmin ja monistettavissa muualle.

Tavoite 3: Kampanjasivulla ja tapahtumissa osallistuu kohtuullinen määrä kirjaston asiakkaita, jonka tuloksena kirjasto saa runsaasti ideoita budjetoitavaksi ja näistä käydään verkossa tai live-tapahtumissa keskustelua ja jalostetaan parhaaksi nähty kompromissi toteutettavaksi (kirjasto arvioi määrät tarkemmin).

Tavoite 4: Osallistuvabudjetointi.fi -sivustolla vierailee yli 500 eri käyttäjää kuukaudessa hankkeen aikana.

Tavoite 5: Useampi kuin yksi uusi julkishallinnon organisaatio harkitsee ja päättää kokeilla osallistuvaa budjetointia.

- ii. Tekeminen ja aikataulu (liitteenä malli)

Tekninen alusta

Osallistuvaa budjetointiprosessia varten on tarve visualisoida ja tallentaa talousdata helposti ymmärrettävään muotoon. Tilinpäätös- ja budjettidatan visualisointiin on jo olemassa erityyppisiä työkaluja ja hankkeeseen valitaan kansainvälisen avoimen tiedon verkoston Open Knowledge Foundationin (OKF) kehittämä avoimen lähdekoodin OpenSpending-alusta, jota on käytetty jo mm. Helsingin kaupungin tuloista ja menoista tehtyyn pilottivisualisointiin. Erityinen syy OpenSpending valintaan on työkalun avoimuus ja hankkeessa syntyvien tuotoksien

uudelleenkäytettävyys, jolloin hankkeen tuotokset, opit ja kokemukset ovat vapaasti hyödynnettävissä Suomessa ja kansainvälisesti. OKF järjestää syyskuussa Helsingissä kansainvälisen avoimen tiedon seminaarin, jossa osallistuva budjetointi ja avoin talousdata on vahvasti esillä. Kirjaston pilottihanketta voidaan esitellä seminaarissa Suomen johtavana esimerkkinä.

Aikataulu

Osallistavan budjetoinnin toteutuksen suunnittelu ja toimintasuunnitelman tarkentaminen toteutetaan touko-kesäkuussa 2012. Helsingin kaupunginkirjaston talousdatan visualisointi toimitetaan osallistumisvaiheen alussa kansalaisten päätöksenteon tueksi. Elo-syyskuussa kirjaston käyttäjät osallistuvat toimintaan työpajoissa, verkossa ja sosiaalisessa mediassa. Käyttäjien kaikki kehitysideat huomioidaan ja tallennetaan tämän ideointivaiheen aikana. Lokakuussa ideat ja toiminta-aihiot käydään lävitse ja arvioidaan. Valittuja ideoita jatkokehitetään tarpeen mukaan yhdessä kansalaisten kanssa. Marraskuun aikana valitaan vuonna 2013 toteutettavat suunnitelmat.

Hankkeen osallistajat edustavat tasapuolisesti kirjaston kaikkia asiakasryhmiä. Tasapuolisuuteen pyritään toteuttamalla live-tapahtumia eri kaupunginosien kirjastoissa. Hankkeesta viestitään hyödyntäen kirjaston nykyisiä viestintäkanavia, erityisesti sosiaalista mediaa. Lisäksi julkaistaan erillinen kampanjasivusto, jossa esitetään visualisoinnit, prosessin kulku ja budjetoinnin säännöt.

Hankkeen aloitus 1.5.2012

toukokuu	kesäkuu	heinäkuu	elokuu	syyskuu	lokakuu	marraskuu
Tutkimus Suunnittelu Talousdatan avaus	Suunnittelu OpenSpending julkaisu		Ideointi Dokumen- tointi 1	Ideointi	Priorisointi	Ideoinnin tarkennus ja pääätöksen- teko Dokumen- tointi 2

Osallistujien tekemä budjetti toteutetaan vuoden 2013 aikana.

iii. Budjetti ja henkilöresurssit

Hankkeen kokonaiskustannukset ovat 35 henkilötyöpäivää. Yhden päivän hinta on á 800€ (alv 0 %), ja hankkeen budjetti on yhteensä 28 000€ (alv 0 %).

Työ	Henkilötyöpäivää
Projektinhallinta	3,5
Tutkimus - Osallistuvan budjetoinnin kartoitus (mallit, kokemukset, välineet, toimijat ja hyödyt) - Tunnistetaan Suomessa soveltamiskelpoiset konseptit	7
OpenSpending ja käytettävyys -Datan avaaminen, laaduntarkastus ja julkaisu	7
Budjetointiprosessin ja tapahtumien suunnittelu - Ideoiden joukkoistaminen, tallentaminen, jäsentely ja päättäminen Työpaja kirjaston kanssa ja ehdotus kokeiltavasta mallista Sisäinen markkinointi kirjaston asiakkaille Tapahtumien toteutus - Verkkofasilitointi - Kampanjasivusto - Budjetointitilaisuudet	8
Dokumentointi ja julkaisu webbiin - Wikialustan toteutus ja 12kk ylläpito - Talousdatan avaamisen ja laadunvarmistuksen prosessi - Tarvittavan OpenSpending-ohjeistuksen käännökset suomen kielelle - Osallistuvan budjetoinnin kartoituksen jakaminen - Pilottihankkeen kokemusten dokumentointi Ulkoinen markkinointi - WLIC-konferenssi ja OK-Festival	9,5
Yhteensä	35

- b. Minimirahoitus (14 400 €, alv 0 %)
 - i. Tavoitteet, tuotokset ja mahdolliset mittarit

Minirahoitusvaihtoehdossa toteutusvaihe jätetään kirjaston myöhemmin päätettäväksi ja omalla kustannuksella toteutettavaksi.

Tavoitteet

1. Avata ja visualisoida yhden julkishallinnollisen organisaation, Helsingin kaupunginkirjaston tilinpäätös- ja budjettidata.
2. Tutkia osallistuvan budjetoinnin kokemuksia maailmalta ja luoda kaupunginkirjastolle soveltuva malli myöhemmin kokeiltavaksi.
3. Dokumentoida ja levittää mallit ja kokemukset.
4. Synnyttää julkista keskustelua ja kiinnostusta joka johtaa osallistuvan budjetoinnin tunnettuuden lisääntymiseen.

Tuotokset

1. Laatuvarmistetun datan julkaisu ja visualisointi OpenSpending-alustalla.
2. Osallistuvabudjetointi.fi -sivusto sisältöineen: tutkimustulokset ja kokemukset.

Mittarit

Tavoite 1: Data on tarkistettu ja julkaistu siten, että sekä asiantuntija- että tavallinen käyttäjä hyötyy visualisoinnin tuomasta lisäarvosta. Mittari testataan käyttäjätestein.

Tavoite 2: Esittää kaupunginkirjastolle malli, jonka kirjasto kokee harkitseminen arvoiseksi myöhemmin päätettäväksi.

Tavoite 3: Sivustolla vierailee 200 eri kävijää kuukaudessa 3 kuukauden ajan julkaisusta

Tavoite 4: Ainakin yhdessä uudessa julkishallinnon organisaatiossa harkitaan osallistuvan budjetoinnin kokeilua.

- ii. Tekeminen ja aikataulu (liitteenä malli)

Hankkeen aloitus 1.5.2012

toukokuu	kesäkuu	heinäkuu	elokuu	syyskuu
Suunnittelu Talousdatan avaus	Tutkimus Suunnittelu OpenSpending julkaisu		Tutkimus	Dokumentointi Markkinointi

iii. Budjetti

Hankkeen minimikokonaiskustannukset ovat 18 henkilötyöpäivää. Yhden päivän hinta on á 800€ (alv 0 %), ja hankkeen budjetti on yhteensä 14 400€ (alv 0 %).

Työ	Henkilötyöpäivää
Tutkimus - Osallistuvan budjetoinnin kartoitus (mallit, kokemukset, välineet, toimijat ja hyödyt) - Tunnistetaan Suomessa soveltamiskelpoiset konseptit	6
OpenSpending ja käytettävyys - Datan avaaminen, laaduntarkastus ja julkaisu	6
Dokumentointi ja julkaisu webbiin - Wikialustan toteutus ja 12kk ylläpito - Talousdatan avaamisen ja laadunvarmistuksen prosessi - Tarvittavan OpenSpending-ohjeistuksen käännökset suomen kielelle - Osallistuvan budjetoinnin kartoituksen jakaminen Ulkoinen markkinointi - WLIC-konferenssi ja OK-Festival	6
Yhteensä	18

Osapuolien sitoutuminen hankkeeseen

Allekirjoituksella Avanto Insight Oy, Emobit Oy sekä Helsingin kaupunginkirjasto sitoutuvat Osallistuva budjetointi-hankkeeseen seuraavasti.

Emobit Oy toimii hankkeen vetäjänä ja sitoutuu toimimaan hankesuunnitelman mukaisesti.

Avanto insight Oy toimii hankkeessa alihankkijana ja sitoutuu toimimaan hankesuunnitelman mukaisesti.

Helsingin kaupunginkirjasto sitoutuu hankkeeseen seuraavasti:

- sitoutuu käyttämään hankesuunnitelmassa esitetyn tutkimuksen tutkimustietoa hyväkseen
- sitoutuu myöntämään tarvittavat minimihenkilöstöresurssit hankkeelle
- sitoutuu budjetoimaan 100,000€ Keskustakirjaston kehittämiseen suunnattuja varoja kaupunkilaisten päättämällä tavalla vuodelle 2013
- sitoutuu auttamaan kaupunginkirjaston talousdatan avaamisessa
- sitoutuu nimeämään vähintään yhden yhteyshenkilön, joka vastaa kaupunginkirjaston puolelta hankkeesta

Henri Ahti
Toimitusjohtaja
Emobit Oy

Raimo Muurinen
Toimitusjohtaja
Avanto insight Oy

Maija Berndtson
Kirjastotoimen johtaja
Helsingin kaupunginkirjasto